

Asia Valokuvan tallentaminen internetpalvelusta

Hakija A

Annettu 25.11.2009

Tiivistelmä *Valokuva oli suojattu TekijäL 49 a §:n mukaisella valokuvaajan oikeudella. Valokuvan tallentaminen internetpalvelusta yhdistyksen toiminnan markkinoimiseksi edellytti valokuvaajan suostumusta. Kysymys valokuvan henkilöhahmon siluetin toisintamisesta ilman valokuvaajan suostumusta.*

LAUSUNTOPYYNTÖ

A (jäljempänä hakija) on pyytänyt tekijänoikeusneuvostolta lausuntoa siitä, rikotaanko lausuntopyynnön siluettikuvilla hakijan valokuvaan kohdistuvia tekijänoikeuksia.

Hakija on kertonut julkaisseensa valokuvan internetin Flickr-palvelussa (www.flickr.com).

TPS Salibandy ry on tilannut Mainostoimisto Pippurilta mainosmateriaalia, jonka pohjana hakijan valokuvan siluettikuvaa on käytetty. Hakijan mukaan alkuperäisen valokuvan ja siluettikuvan välinen yhteys on ilmeinen. Kuvassa olevan pelaajan asennon lisäksi siluettikuvasta on erotettavissa hakijan valokuvan yksityiskohtia kuten kengännauhat, puseron rypyt ja pelaajan peukalon asento.

Hakija on todennut, ettei hän ole saanut TPS Salibandy ry:ltä ja Mainostoimisto Pippurilta yksiselitteistä selvitystä, kumpi taho ja miten on ilman lupaa valokuvan ottanut käyttöönsä ja muokannut sitä.

Hakija on myös kysynyt tekijänoikeusneuvostolta, voidaanko Flickr-sivustolla käytetty tekninen suojaus tulkita tehokkaaksi. Hakija on kysynyt, onko teknistä suojausta koskevia sääntöjä rikottu, jos kopioitu kuva on otettu sivustolta käyttöön ja/tai muokattavaksi. Saadakseen suojatun kuvan talteen pitää esimerkiksi käydä sivun lähdekoodissa, käyttää ohitusohjelmia tai ottaa niin sanottu "snapshot".

Hakija on liittänyt lausuntopyyntöönsä alkuperäisen valokuvan ja sen peilikuvan sekä valokuvasta tehdyt kaksi siluettikuvaa.

VASTINEET

Tekijänoikeusneuvosto on pyytänyt vastineet TPS Salibandy ry:ltä ja Mainostoimisto Pippurilta.

TPS Salibandy ry on todennut vastineessaan, ettei hakijan ottama valokuva ylitä tekijänoikeussuojalta vaadittua teoskynnystä. Valokuva ei ole itsenäinen eikä omaperäinen. Valokuvassa on kyse salibandypelissä otetusta täysin tavallisesta pelaajaa kuvaavasta otoksesta. TPS Salibandy ry:n näkemyksen mukaan kuka tahansa muu olisi voinut ottaa samanlaisen kuvan. Kyse ei siten ole tekijänoikeuslain 1 §:n mukaisesta luovan työn tuloksena syntyneestä omaperäisestä teoksesta.

TPS Salibandy ry:n mukaan tekijänoikeuslain 49 a §:n suojaamat tavalliset valokuvat saavat suojaa vain samassa teoslajissa. Lisäksi kappaleen toisintamisen tai muuttamisen on kohdistuttava valokuvaan eikä vain sen osaan, jotta valokuva saisi tekijänoikeussuojaa. Sen sijaan on katsottu, että kun kyse on siluetin läpipiirtämisestä, ei kyse ole valokuvan kappaleen valmistamisesta tai muunnelmasta. Tekijänoikeuslain 49 a §:n ei ole katsottu suojaavan valokuvassa olevan henkilön ääri viivoja eikä niiden toisintamiseen siluettina ole katsottu tarvittavan valokuvaajan suostumusta. Myös tekijänoikeusneuvosto on aiemmassa ratkaisukäytännössään, esimerkiksi ratkaisussa 2009:4, päätenyt edellä kuvattuun ratkaisuun.

TPS Salibandy ry katsoo, että hakijan tekijänoikeutta ei ole tässä tapauksessa loukattu. TPS Salibandy ry korostaa, että hakijan ottama valokuva on ollut vain osatekijänä siluettikuvan muodostumisessa eikä kyse ole siten valokuvan kappaleen suorasta valmistamisesta tai muunnelmastakaan. TPS Salibandy ry on käyttänyt siluettikuvan tekemiseen valokuvassa olevan henkilön ääri viivoja eikä tällaiseen tavallisen valokuvan osittaiseen käyttöön tarvita valokuvan ottajan suostumusta.

TPS Salibandy ry ei ota kantaa Flickr-sivuston suojauksen laatuun. Kyseinen kysymys ei koske sen ja hakijan välistä valokuvan tekijänoikeussuoja-asiaa eikä kysymys myöskään vaikuta asian arviointiin millään tavalla.

Mainostoimisto Pippuri on todennut vastanneensa useaan otteeseen hakijan tiedusteluihin koskien valokuvan käyttöoikeuksia. Mainostoimisto Pippuri on pyytänyt hakijaa olemaan yhteydessä TPS Salibandyyn ja sopimaan asiasta heidän kanssaan. Asiakas vastaa käytettävän materiaalin käyttöoikeuksista.

Mainostoimisto Pippurin mukaan ei ole mitään syytä epäillä tekijänoikeussuojan rikkoutuneen. Kyseinen valokuva on yleiskuva, jonka olisi voinut ottaa kuka tahansa. Valokuva ei ole tekijänoikeuslain

suojaama omaperäinen valokuvateos. Materiaalissa ei edes käytetty kokonaisuudessaan kyseistä kuvaa. Materiaalissa käytettiin kuvan ääri viivoja.

Mainostoimisto Pippuri ei ota kantaa Flickr-sivustoon.

TEKIJÄNOIKEUSNEUVOSTON LAUSUNTO

Tekijänoikeuslain 55 §:n mukaan tekijänoikeusneuvosto antaa lausuntoja tekijänoikeuslain soveltamisesta. Näiden lausuntojen luonne ei ole sitova.

Valokuvateosten ja muiden valokuvien suojasta

Tekijänoikeuslain (TekijäL, 404/61) 1 § 1 momentin mukaan sillä, joka on luonut kirjallisen tai taiteellisen teoksen, on tekijänoikeus teokseen. Säännöksessä mainitaan esimerkkinä suojatuista teoksista muun muassa valokuvateos.

Tekijänoikeudessa teoksella tarkoitetaan luonnollisen henkilön henkisen luomistyön tulosta. Teokselta edellytetään, että sitä voidaan pitää tekijänsä itsenäisen luovan työn omaperäisenä tuloksena. Tällöin se niin sanotusti ylittää teoskynnyksen eli saavuttaa teostason. Tavanomaisena arviointikriteerinä on pidetty sitä, voisiko kukaan muu samaan työhön ryhtyessään päätyä samanlaiseen lopputulokseen.

Teostasoa arvioitaessa on tarkasteltava valokuvan ilmenemismuotoa kokonaisuudessaan. Omaperäisyyttä voivat ilmentää esimerkiksi kuvakulma, valo-varjovaikutelma, kuvattavan kohteen valinta sekä kuvan rajaus.

Tekijänoikeus suojaa sekä teosta kokonaisuutena että sellaista teoksen osaa, jota muusta teoksesta irrallaan tarkasteltuna voidaan pitää tekijänsä luovan työn omaperäisenä tuloksena.

Vakiintuneen näkemyksen mukaan ideat, aiheet, periaatteet yms. jäävät tekijänoikeussuojan ulkopuolelle. Tekijänoikeus ei estä esimerkiksi kahta henkilöä maalaamasta taulua samasta aiheesta. Suojan kohteena on se teoksen ilmenemismuoto, johon tekijä on omaperäisellä tavalla ajatuksensa saattanut.

Tekijän taloudellisista oikeuksista säädetään 2 §:ssä. TekijäL 2 §:n 1 momentin mukaan tekijänoikeus tuottaa, TekijäL 2 luvussa säädetyin rajoituksin, yksinomaisen oikeuden määrätä teoksesta valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin, muuttamattomana tai muutettuna, käännöksenä tai muunnelmana, toisessa kirjallisuus- tai taidelajissa taikka toista tekotapaa käyttäen.

TekijäL 2 §:n 2 momentin mukaan kappaleen valmistamisena pidetään sen valmistamista kokonaan tai osittain, suoraan tai välillisesti, tilapäisesti tai pysyvästi sekä millä keinolla ja missä muodossa tahansa. Kappaleen valmistamisena pidetään myös teoksen siirtämistä laitteeseen, jolla se voidaan toisintaa.

Tekijän yksinomainen oikeus määrätä teoksesta saattamalla se yleisön saataviin käsittää muun muassa oikeuden määrätä teoksesta valmistetun kappaleen levittämisestä yleisön keskuuteen tarjoamalla se myytäväksi, vuokrattavaksi tai lainattavaksi yleisölle (TekijäL 2 §:n 3 mom. 3 kohta).

Tekijän moraalisisistä oikeuksista säädetään TekijäL 3 §:ssä. TekijäL 3 §:n 1 momentin mukaan tekijä on ilmoitettava hyvän tavan mukaisesti, kun teoksesta valmistetaan kappale tai teos kokonaan tai osittain saatetaan yleisön saataviin. Säännöksen 2 momentin mukaan teosta älköön muutettako tekijän kirjallista tai taiteellista arvoa tahi omalaatuisuutta loukkaavalla tavalla älköönkä sitä myöskään saatettako yleisön saataviin tekijää sanotuvin tavoin loukkaavassa muodossa tai yhteydessä.

Valokuvat, jotka eivät yllä teostasoon, saavat TekijäL 49 a §:n mukaista suojaa. Kyseisen lainkohdan mukaan valokuvaajalla on yksinomainen oikeus määrätä valokuvasta, muuttamattomana tai muutettuna, valmistamalla siitä kappaleita ja saattamalla se yleisön saataviin.

Valokuvaajalle TekijäL 49 a §:ssä säädetyt oikeudet ovat pitkälti samanlaiset valokuvateoksen tekijän oikeuksien kanssa. TekijäL 49 a §:n 3 momentin viittaussäännöksen mukaan valokuvaan sovelletaan muun muassa edellä mainittuja TekijäL 2 §:n 2-4 momenttia sekä 3 §:n 1-2 momenttia. Jos valokuva on tekijänoikeuden kohteena, voidaan tekijänoikeuteen vedota.

Valokuvateosten ja muiden valokuvien suoja käsittää valokuvaajan oikeuden määrätä valokuvasta sekä muuttamattomana että muutettuna. Lain esitöissä muuttamisen kuvataan olevan kaikenlaisten muutosten tekemistä valokuvaan, kuten kuvan osien poistamista rajaamalla kuvaa, erilaisten elementtien lisäämistä kuvaan, värikuvan muuttamista mustavalkoiseksi ja päinvastoin sekä erilaisten valotuksen avulla tapahtuvien muutosten tekemistä. Merkitystä ei ole sillä, ovatko muutokset luonteeltaan taiteellisia vai teknisiä eikä sillä, missä kuvankäsittelyn vaiheessa ne tehdään. (HE 161/1990 vp. s. 56)

TekijäL 2 luku sisältää säännökset tekijänoikeuden rajoituksista. TekijäL 22 §:n mukaan julkistetusta teoksesta on lupa hyvän tavan mukaisesti ottaa lainauksia tarkoituksen edellyttämässä laajuudessa. TekijäL 22 §:n sitaattisäännöstä sovelletaan sekä valokuvateokseen että TekijäL 49 a §:n mukaisella valokuvaajan oikeudella suojattuun valokuvaan.

Tekijänoikeusneuvoston lausuntokäytäntöä

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt siluetin tekemistä valokuvasta lausunnossaan TN 2009:4. Lausunnossa todettiin, että valokuvan toisintaminen sellaisenaan skannaamalla edellyttää valokuvaajan suostumusta. Valokuvaan sisältyvät ääriviivat eivät olleet suojattuja TekijäL 49 a §:n nojalla. Ääriviivojen muodostama kokonaisuus voi yksittäistapauksessa nauttia TekijäL 1 §:n mukaista suojaa.

Tekijänoikeusneuvosto on käsitellyt valokuvien suojaa myös lausunnoissaan TN 2002:8, TN 2002:19, TN 2003:6, TN 2004:3, TN 2007:6, TN 2007:15, TN 2008:12 ja TN 2009:8.

Vastaukset lausuntopyynnössä esitettyihin kysymyksiin

Tekijänoikeusneuvosto ei ota kantaa sopimukseen. Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa, että osapuolet eivät voi keskinäisillä sopimuksilla vapautua tekijänoikeuslain mukaisesta vastuustaan suhteessa oikeudenhaltijaan.

Tekijänoikeusneuvosto toteaa, että ollakseen tekijänoikeudella suojattu lausuntopyynnössä tarkoitettun valokuvan on ylitettävä teoskynnys eli yllettävä teostasoon. Valokuvan on oltava tekijänsä henkisen luomistyön itsenäinen ja omaperäinen tulos. Teoskynnyksen katsotaan yleensä ylittyvän, jos voidaan olettaa, ettei kukaan muu vastaavaan työhön ryhtyessään olisi päätenyt samanlaiseen lopputulokseen.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, ettei lausuntopyynnön valokuvaa ole pidettävä TekijäL 1 §:ssä tarkoitettuna itsenäisenä ja omaperäisenä teoksena. Valokuva ei ilmennä sellaista tekijänsä persoonallista luomistyötä, ettei joku toinen henkilö vastaavaan valokuvaustyöhön ryhtyessään olisi voinut päätyä samanlaiseen lopputulokseen.

Valokuvaan kohdistuu tekijänoikeuden sijaan TekijäL 49 a §:n mukainen valokuvaajan oikeus.

Hakija on pyytänyt tekijänoikeusneuvostoa arvioimaan, onko lausuntopyynnössä tarkoitettujen siluettien tekemisessä loukattu hakijan valokuvaan kohdistuvia tekijänoikeuslain mukaisia oikeuksia.

TekijäL 49 a §:n mukaiset valokuvaajan taloudelliset oikeudet käsittävät oikeuden määrätä valokuvan kappaleiden valmistamisesta ja yleisön saataviin saattamisesta muuttamattomana tai muutettuna.

Valokuvan tallentaminen internetpalvelusta

Lausuntopyynnön mukaan valokuvat olisi tallennettu TPS Salibandy ry:n ja Mainostoimisto Pippurin käyttöön internetin Flickr-palvelusta.

Tekijänoikeusneuvosto katsoo, että valokuvan tallentaminen internet-palvelusta yhdistyksen toiminnan markkinoimiseksi edellyttää valokuvaajan suostumusta. Jos suostumusta ei ole ollut, on valokuvaajan TekijäL 49 a §:n mukaisia oikeuksia loukattu. Flickr-palvelun mahdollisen teknisen suojauksen tehokkuus ei vaikuta sen arviointiin, onko oikeuden loukkausta tapahtunut.

Tekijänoikeusneuvosto ei anna lausuntoa mainitun internetpalvelun käyttöehtojen sisällöstä. Tekijänoikeuslaki ei estä valokuvaajan luovuttamasta oikeuksiaan internetpalveluissa sovittavilla ja osapuolia sitovilla sopimuksilla.

Siluettikuvien tekeminen

Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa aikaisempaan lausuntokäytäntöönsä viitaten, että TekijäL 49 a § ei suojaa valokuvassa olevan henkilön ääriviivoja eikä henkilöhahmon siluetin toisintaminen edellytä valokuvaajan suostumusta.

On kuitenkin mahdollista, että siluettikuvan tekemisessä on valmistettu kappaleita valokuvasta muuttamattomana tai muutettuna. Jos näin on, on valokuvaajan tekijänoikeuslain mukaisia oikeuksia loukattu. Valokuvaajan suostumus tarvitaan myös tilapäistä käyttöä varten esimerkiksi työskentelyn välivaiheessa.

Tarkasteltavana olevassa asiassa ei ole riidatonta, miten lausuntopyynnössä tarkoitetut siluettikuvat on tehty. Tekijänoikeusneuvosto ei ota kantaa todistelua vaativiin näyttökysymyksiin.

Tekijänoikeusneuvosto huomauttaa, että TekijäL 22 § ei tule sovellettavaksi lausuntopyynnön siluettikuvien tekemisessä. Lausuntopyynnön markkinointimateriaalissa ei ole siteerattu lausuntopyynnön valokuvaa vaan käyttö on kohdistunut valokuvassa olevan henkilöhahmon siluettiin.

Yhteenveto

Tekijänoikeusneuvosto toteaa yhteenvetona, että valokuvan tallentaminen internet-palvelusta yhdistyksen toiminnan markkinoimiseksi edellyttää valokuvaajan suostumusta. Jos suostumusta ei ole ollut, on valokuvaajan TekijäL 49 a §:n mukaisia oikeuksia loukattu.

Jos siluettikuvan tekemisessä on valmistettu kappaleita valokuvasta muuttamattomana tai muutettuna, on siluettikuvan tekemisessä loukattu valokuvaajan tekijänoikeuslain mukaisia oikeuksia. Valokuvaajan suostumus tarvitaan myös tilapäistä käyttöä varten esimerkiksi

työskentelyn välivaiheessa. TekijäL 22 §:ä ei sovelleta lausuntopyynnön siluettikuvien tekemiseen.

Puheenjohtaja

Marcus Norrgård

Sihteeri

Marko Rajaniemi

Lausunto on käsitelty tekijänoikeusneuvoston täysistunnossa. Asian ratkaisemiseen ovat osallistuneet Marcus Norrgård (puheenjohtaja), Eija Hinkkala, Tuula Hämäläinen, Teemu Kalliala, Satu Kangas, Jussi Karttunen, Mari Lampenius, Risto Ryti, Anne Salomaa, Pekka Sipilä, Katariina Sorvari ja Martti Virtanen.